

Godsetdalen 10
4033 STAVANGER

Tel.: 51 95 88 00

Fax.: 51 95 88 01

E-post: post@ambio.no

Tittel:

Rovfugl og lom i Frafjordheiene

– en utredning i forbindelse med utarbeiding av verneplan

Kunde: Fylkesmannen i Rogaland

Forfatter: Toralf Tysse

Dato: 24.07.2000

Prosjekt nr.: 10002

Rapport nummer: 10002-1

Antall sider: 23 (+ appendiks)

Distribusjon: Lukket

ISSN-nr.:

Prosjektleder: Toralf Tysse

Arbeid utført av: Toralf Tysse

Stikkord: Verneplan, landskapsvern, Frafjordheiene, kartlegging, rovfugl, lom,

Sammendrag:

Rapporten behandler forekomsten av hekkende rovfugl og lom i Frafjordheiene. Bortsett fra tårnfalk, dvergfalk og kattugle, er dette alle arter som er oppført på den nasjonale rødliste over trua arter. Materialet i rapporten stammer fra en rekke skriftlige og muntlige kilder, samt supplerende feltarbeid sommeren 2000.

Sammenstillingen av materialet viser at Frafjordheiene huser en relativ stor hekkebestand av trua og sjeldne arter. Innenfor planområdet er det estimert at hekkebestanden av dagrovfugl ligger på ca. 25 – 35 par, fordelt på artene kongeørn (3-4 par), jaktfalk (3-5), vandrefalk (1-2), tårnfalk (15-20) og dvergfalk (3-5). I tillegg hekker den rødlistede hubroen (3-5 par) og flere par med kattugle. Storlom er funnet på en lokalitet, mens smålom hekker trolig med 4-6 par. Bestanden av smålom er blant de tetteste i fylket. I tillegg til rovfugl og lom, huser planområdet rødlistearter som gråspett, dvergspett og hvitryggspett. En regional sjelden art som småspove hekker trolig årlig i Frafjordheiene. I den østlige delen av Frafjordheiene er det tegn som tyder på at den rødlistede svartanda er i ferd med å etablere seg.

Flere av lokalitetene er i dag utsatt for forstyrrelse fra friluftsliv. Dette gjelder i første rekke lokaliteter av kongeørn, jaktfalk og lom. Det anbefales å styre/kanalisere den fremtidige ferdselen utenom noen av de mest utsatte lokalitetene. Dette gjelder spesielt sårbare arter som smålom, storlom og kongeørn.

Dato: 24.07.2000

Sign

INNHOOLD

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	1
<u>2</u>	<u>PLANOMRÅDE</u>	1
<u>2.1</u>	<u>Avgrensing</u>	1
<u>2.2</u>	<u>Områdebeskrivelse</u>	1
<u>3</u>	<u>MATERIALE OG METODER</u>	3
<u>3.1</u>	<u>Utvalg</u>	3
<u>3.2</u>	<u>Kilder</u>	3
<u>3.3</u>	<u>Feltarbeid</u>	3
<u>3.4</u>	<u>Inventering av rovfugl og lom</u>	4
<u>3.5</u>	<u>Presentasjon</u>	5
<u>3.6</u>	<u>Begrepsdefinisjoner</u>	6
<u>4</u>	<u>FORVALTNING AV TRUA ARTER</u>	7
<u>4.1</u>	<u>Rødlister</u>	7
<u>4.2</u>	<u>Internasjonale konvensjoner for forvaltning av trua arter</u>	7
<u>4.3</u>	<u>Bestander og sårbarhet</u>	9
<u>5</u>	<u>RESULTATER</u>	10
<u>5.1</u>	<u>Værforhold</u>	10
<u>5.2</u>	<u>Artsvis omtale</u>	10
<u>5.2.1</u>	<u>Kongøørn</u>	10
<u>5.2.2</u>	<u>Jaktfalk</u>	12

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Samme vurderinger som er gitt for tårnfalk gjelder også for denne art.

Lokalitet 6**Hekkestatus:**

Røssdalen. Fast hekkeplass ifølge Roalkvam (1979). Lokaliteten ikke undersøkt i de siste tiårene, men status som hekkeplass bør framdeles gjelde. Ikke sett falk her i 2000, men lokaliteten ble kun sjekket fra avstand.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Lokaliteten ligger relativt skjermet og/eller med god avstand fra turstiene som går både nede i dalen og mellom Vinddalen og Fossjuvet. Det bør imidlertid ikke legges opp til ruter som fører ut mot stupkantene der falkene holder til.

Lokalitet 10**Hekkestatus:**

Fidjadalen. Hekket her i 1979, men ble ikke funnet i 2000. Trolig kan dette være en av flere alternative reirplasser i området, da arten er kjent for å skifte mellom bruk av reirplassene

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Fjellveggen ligger med god høyde fra eksisterende rutenett til STF. Det bør imidlertid ikke bygges nye hytter eller legges opp til nye turstier under reirveggen, da dette kan slå negativt ut.

5.2.6 Hubro

Det ble ikke søkt etter arten under feltarbeidet, da hubro er svært ressurskrevende å spore opp reirplassene til. I regi av fylkesmannen ble det tidligere i vår gjennomført lyttesøk etter arten i et av de aktuelle hekkeområdene, og her ble arten hørt (Henriksen 2000).

Lokalitet 1**Hekkestatus:**

Ifølge viltkartet for Gjesdal (Gjesdal kommune 1994) hekker hubroen her. Ingen utfyllende opplysninger foreligger.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Dersom lokaliteten i dag brukes som hekkeplass (noe som bør sjekkes opp), er den først og fremst utsatt nedenifra. Dette betyr forstyrrelse gjennom landbruksdrift eller mer tilfeldig friluftsliv. Da det ikke foreligger opplysninger om selve reirplassen, er det vanskelig å gi konkrete vurderinger og anbefalinger.

Lokalitet 2

Hekkestatus:

Også dette er en hekkeplass ifølge viltkartet. Det foreligger ingen opplysninger om reirplass eller bruken av denne. Ifølge lokalbefolkningen i kommunen, er dette en gammel hekkeplass. Det er foreligger ikke opplysninger fra de siste 20 årene. Lokaliteten vurderes å være en typisk hubrolokalitet, men dette betyr ikke at det er fugl her i dag.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Uten å ha kjennskap til selve reirområdet, er det vanskelig å gi konkrete vurderinger. Generelt sett vil denne hekkeplassen være utsatt fra forstyrrelser ved bruk av båt på vannet og gjennom skigåing under det aktuelle reirområdet om vinteren.

Lokalitet 3

På kartet i appendiks 1 er det inntegnet et stort område, da det ikke foreligger opplysninger om konkrete reirplasser. Innenfor dette området er det hørt hubro flere ganger de siste tiårene. En fersk registrering fra 1-2.4. 2000 (Henriksen 2000) gir klare indikasjoner om at området huser hekkende hubro. Det vil kreve omfattende søk i dette området for å spore om eventuelle reirplasser.

Hekkestatus:

Ingen opplysninger om konkrete reirplasser, men i det aktuelle området som er markert i appendiks 1 er det trolig reirplasser.

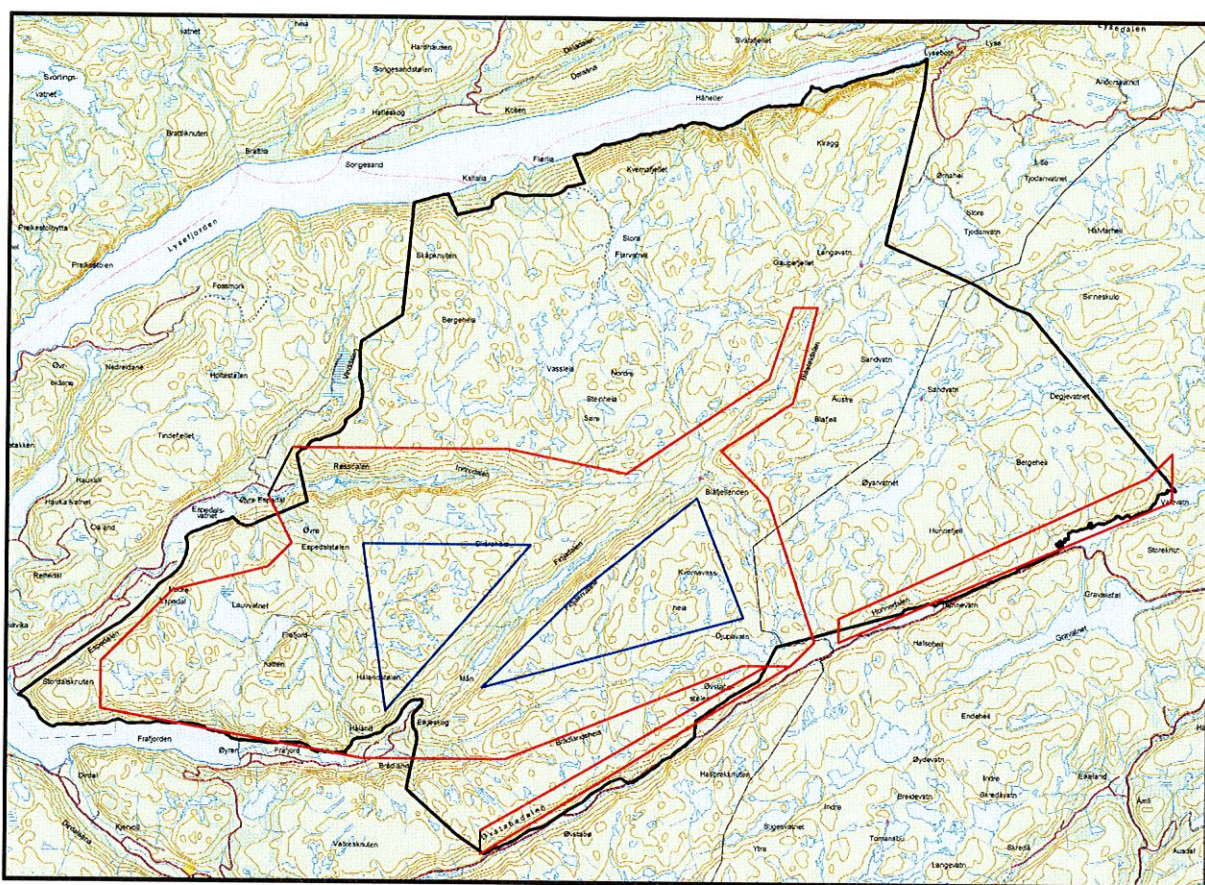
Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Det er ikke grunnlag for å gi konkrete vurderinger før reirplassen er lokalisert.

5.2.7 Smålom

Smålomen er generelt sett svært sensitiv og sårbar for forstyrrelse. Dette kan være en av faktorene til at arten oftest søker avsidesliggende vann som hekkeplasser. Et typisk trekk er det at vannene ligger på høydedrag eller terasser i landskapet, og at de er fisketomme. Dette kan være en tilpasning til predatorer som mink, som gjerne søker oppetter vassdragene etter fisk. Lømvannene er gjerne blant de øverste vannene i den aktuelle vassdragsgreinen. I Frafjordvassdraget er det registrert fire lokaliteter for hekkende smålom. Reirvannene for smålom bør skjermes for forstyrrelser og inngrep som kan virke negativt på deres forekomst. Dette innebærer følgende tiltak:

- Vannene **bør ikke helikopterkalkes i hekketiden** (merk at lokalitet nr. 5 blir helikopterkalket).
- Vannene **bør ikke markedsføres som gode fiskevann** (dersom de er blitt det etter tiltak).
- Det **bør unngås å bruke båt her**.
- Vannet **bør skjermes i størst mulig utstrekning for alle typer menneskelige aktiviteter og tiltak** som kan medføre økt forstyrrelse. Det må legges spesiell vekt på å unngå menneskelig aktivitet i artenes sensitive perioder (se tabell 2).

Figur 2 Oversikt over undersøkte områder.

Figurforklaring: Områdene innenfor de røde rammene er undersøkt, mens arealene innenfor blå rammer og utenfor de røde rammene ble ikke dekket under feltarbeidet.

3.4 Inventering av rovfugl og lom

Værforholdene har stor betydning for inventeringer av fugler. Gunstige værforhold for fugleinventering generelt er svake vinder, god sikt og opphold. Dette har både sammenheng med at det under slike forhold er gode oppdagelsesmuligheter, men også at aktivitetsmønsteret til fuglene er relativt stort da. Generelt sett er morgenen den beste tid på døgnet for inventering av fugler – spesielt om våren da fuglene er sangaktive.

For gruppen **rovfugler**, som i større eller mindre grad er termikkbaserte (svever på oppstrømmende luftstrømmer), er været i relativt stor grad styrende på deres aktivitet. Gode termikkforhold gjør det mulig for rovfuglene å ligge på/stige på luftstrømmene med minimalt energiforbruk. Termikkbaserte trekkfugler som storker og rovfugl utnytter dette optimalt ved at trekket foregår på dager med gode oppdriftsforhold. Arter som kongeørn og fjellvåk er typiske termikkarter, men de fleste dagrovfuglene har gjerne større aktivitet med noe vind og gode oppdriftsforhold. De optimale inventeringsperiodene for rovfugl varierer fra art til art. **Hubro** spores lettest gjennom lytting etter sangaktivitet eller ungetigging. For denne arten er perioden januar-mars (sang) og juni-

hekkeområder. Foreløpig er det imidlertid kun funn ved Jonsåna, NØ for Bukkaknuten (UTM ca 461325).

Småspoven har meget begrenset utbredelse i fylket (10-15 par ifølge Carlsson et al. 1988), og må vurderes som **regionalt sjelden**.

Forvaltning: Det bør ikke legges opp til tiltak som øker den menneskelige ferdselen i området. Det åpne myrlandskapet bør bevares.

- **Fjæreplytt**

Arten er registrert flere steder i Tjodanområdet og Strålausheia. Trolig finnes fjæreplytt flere steder i de høyereliggende deler av Frafjordheiene (Roalkvam 1979).

Forvaltning: Ingen spesielle tiltak vurderes som aktuelle. Dette skyldes delvis at reiområdene ikke er nøyaktig lokalisert.

- **Heilo**

Arten ble funnet hekkende like ved østre kant av Sauatjørna (nord for Valevannet) den 20.7. Ved siden av en hekking som er oppført i Carlsson et al (1988), er dette trolig eneste hekkefunn i Frafjordheiene.

Forvaltning: Ingen spesielle tiltak vurderes, da lokaliteten er skjermet for forstyrrelse i dag.

- **Spetter**

Både *gråspett* og *dvergspett* er faste hekkearter innenfor planområdet. Begge er rødlistet med kategorien DC (hensynskrevende – se tabell 1). Trolig hekker også *hvitryggspett* (rødlistet under kategori V) i området, da den er registrert med utfløyne unger ved Månafossen (Jim Lea, pers. medd.). Selv om de tre spetteartene er **oppført på nasjonale rødlist**, er de alle relativt vidt utbredt i Rogaland – om enn fåtallige hekkefugler.

Gråspett og dvergspett forekommer som hekkefugler i sørvendte dalsider ved Frafjord, Frafjorddalen, Norddalen, Røssdalen/Indradalen, og trolig også på nordsiden av Valevatnet. Gråspett hekker trolig også i lisdene NØ for Espedalsstølen, der den ble observert under feltarbeidet. Det er få opplysninger om konkrete reirplasser, og disse hakkes ut på nytt uansett. Et grovt bestandsestimert tilsier at hekkebestanden av gråspett ligger på ca. 10 + par, mens dvergspett trolig finnes med ca. 5-10 par innenfor planområdet.

Forvaltning: For å sikre hekkebestanden av *gråspett* i planområdet, må spesielt **osp** tas vare på. Kombinasjonen furu-osp ser ut til å være viktig for denne arten.

Dvergspett foretrekker gjerne løvskog som har mye tørre trær og trær i forråtning – gjerne skog med lang kontinuitet. Rike og gamle edelløvskoger og bjørkeskoger bør tas vare på.

6 Oppsummering

Under feltarbeidet i Frafjordheiene sommeren 2000 ble det funnet flere nye lokaliteter for hekkende rovfugl og lom. Totalt sett er det nå relativt bra kunnskap om forekomsten av disse fuglegruppene i deler av det aktuelle planområdet. Materialet som er sammenstilt i tabell 4 indikerer at Rogalands del av området huser en relativt høy andel av de totale hekkebestandene for artene i fylket. Dersom alt areal i Frafjordheiene inkluderes, utmerker imidlertid ikke området seg med spesiell høy tetthet av de aktuelle artene. De lavereliggende deler av området har derimot lokalt stor tettheter av smålom og rovfugl. Dette er ikke overraskende, da denne delen av Frafjordheiene har rikest og mest mangfoldig vegetasjon og dyreliv, samt rikest utvalg av potensielle hekkeplasser. De høyereliggende soner av heiene er generelt lite produktive, med fattig vegetasjon og dyreliv. Her er det også store arealer uten vegetasjon, noe som understreker at området er lite produktivt. Det er for øvrig ikke et ukjent fenomen at hekkeplasser for rovfugl er konsentrert til de rike hoveddalene, mens omgivelsene rundt brukes som næringsområder (Tømmeraas 1994).

Rovfuglene i Frafjordheiene har stort sett reiområdene sine lokalisert til hoveddalene og noe mer lavereliggende høydeler. Dette mønsteret har sammenheng med både byttedyrtilgang, energiøkonomisering (byttet fraktes gjerne nedover til reirene), klimatiske forhold (tidligere snøfrie reirhyller) og reirveggenes sammensetning (større utvalg av reirhyller). Unntaket her er jaktfalk, som lokaliserer hekkeplassen i nærheten av områder der byttedyrene *fjellrype* og *lirype* finnes. Det er derfor som forventet at det omtrent ikke er registrert andre hekkende rovfuglarter enn jaktfalk i de høyereliggende deler av Frafjordheiene. Selv om kun deler av planområdet er godt undersøkt, er kartet i appendiks 1 trolig relativt representativt for hekkende rovfugl i Frafjordheiene. Det tas imidlertid forbehold med Fidjadalen, Hunnedalen og lisdalen mot Lysefjorden, som kan være noe underrepresentert. Dette var områder som ikke ble dekket eller ble dårlig dekket under feltarbeidet.

De viktigste områdene for hekkende rovfugl i Frafjordheiene er Frafjorddalen, Fidjadalen, området ved Frafjordhatten og Røssdalen/Indradalen.

De mest utsatte og sårbare lokalitetene i Frafjordheiene er hekkeplassene som ligger i tilknytning til ferdselsårer og utkikkspunkt. Dette gjelder alle tre jaktfalklokalitetene og to lokaliteter for kongeørn.

I deler av Frafjordheiene er bestanden av *smålom* blant de tetteste i fylket. Trolig finnes det flere lokaliteter i det samme området. Det bør legges stor vekt på å bevare denne hekkebestanden, og alle tiltak og tilrettelegginger som kan virke forstyrrende på lokalitetene her bør unngås. Kalking av hekkevannet og bruk av båt bør absolutt unngås i hekketiden, og det bør vurderes tiltak for å hindre forstyrrelser fra fiskere.

I de sørvendte sidene av Røssdalen/Indradalen, Frafjorddalen og ved Frafjorden er det bra forekomster av *spetter* (*gråspett* og *dvergspett*) og *kattugle*. Arter som *småspove*, *fjæreplytt* og *heilo* hekker også innenfor planområdet.

Tabell 4 Bestandsoversikt for rovfugl og lom i Frafjordheiene.

For jaktfalk, kongeørn og hubro er antall lokaliteter her ensbetydende med territorier/par. For andre arter kan det ikke utelukkes at ett og samme par er registrert med mer enn en lokalitet (da det er opplysninger fra flere kilder og år). De kjente lokalitetene er kartfestet i appendiks1.

Gruppe	Art	Kjente lokaliteter	Lokaliteter dokumentert i 2000	Estimert totalbestand	Andel av bestanden i Rogaland (%) ¹
Dagrovfugl	Kongeørn	3	3	3-4	9
	Jaktfalk	3	1	3-5	13
	Vandrefalk	1	1	1-2	2
	Dvergfalk	3	-	3-5	3
	Tårnfalk	9	7	15-20	9
	Fjellvåk	1	-	0 ²	0
Ugler	Hubro	2	1	3-5	3
Lom	Smålom	4	3	4-6	13
	Storlom	1	-	1-2	2

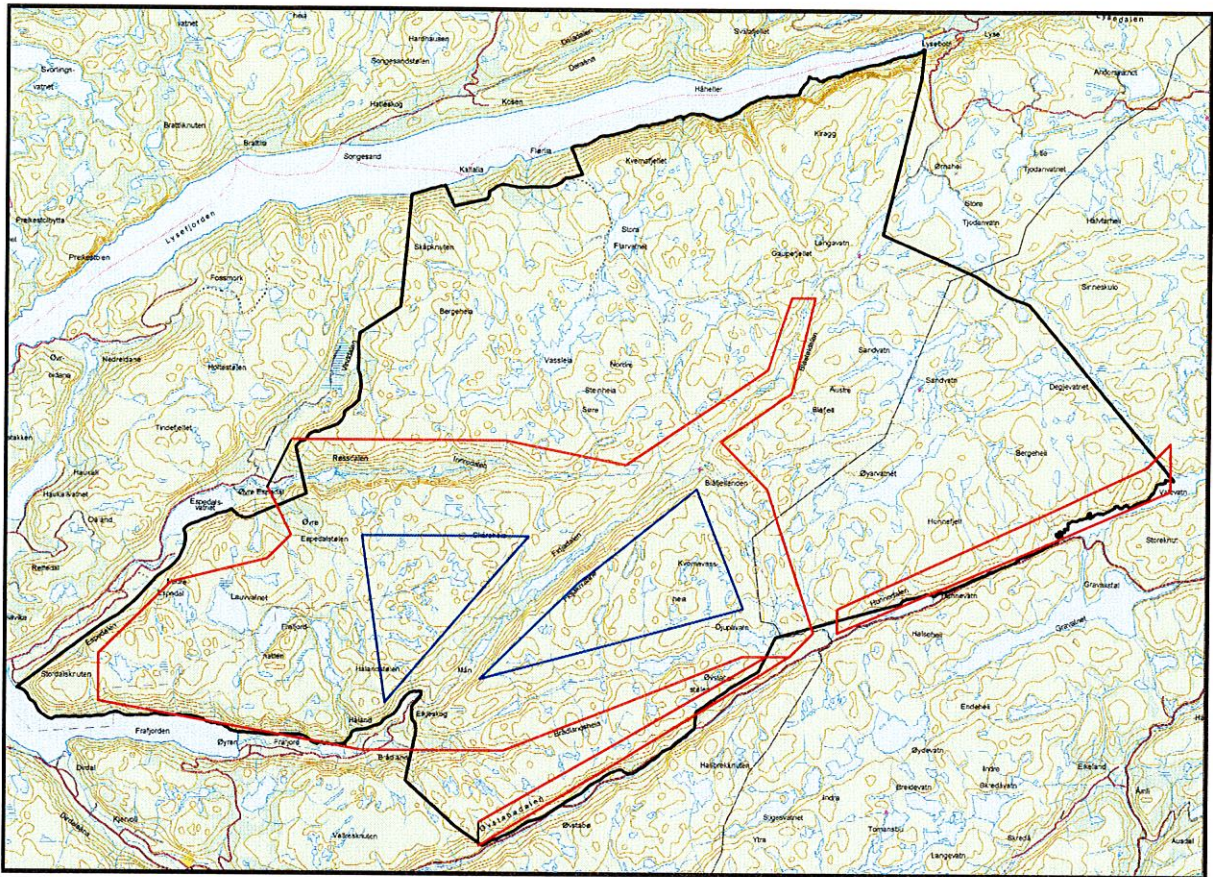
1) Basert på estimert totalbestand innenfor grensene til Rogaland

2) (90-årene)

7 Referanser

- Aksnes, K. 1999. *Personlig meddelelse*
- Christensen, H. & Eldøy, S. 1988. *Truede virveldyr i Norge*. DN-rapport nr. 2-1988.
- Forsand kommune 1995. Viltkart for Forsand kommune.
- Gjesdal kommune 1995. Viltkart for Gjesdal kommune.
- DN 1999. *Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998*. DN-rapport 1999-3.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjedal, S. 1994. *Norsk Fugleatlas*. NOF/NINA.
- Grimsby, K. 2000. *Personlig meddelelse*
- Haftorn, S. 1971. *Norges Fugler*. Universitetsforlaget. 862 sider.
- Haga, A. 1987. *Det nytter å hjelpe. Om utviklingen i hubrobstanden i Østfold*. Vår Fugelfauna 10: 13-14.

- Hauge, K. O. 2000. Personlig meddelelse.
- Henriksen, G. 2000. Notat, 1 side.
- Lea, J. 2000. Personlig meddelelse.
- NINA/NIKU 1995. *Naturturisme og naturforvaltning – Resultater fra et forskningsprosjekt.*
- Nordisk Ministerråd 1997. *Population sizes and trends of birds in the Nordic Countries 1978-1994.* TemaNord 1997: 614
- NOU 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker.* NOU nr. 13.
- Myklebust, M. 1996. *Truete fuglearter i Norge.* NOF rapport nr. 5 – 1996
- Ousdal, J.A. 2000. Personlig meddelelse
- Roalkvam, R. 1979. *Rapport fra zoologiske inventeringer i Fraffjordheiene 1979.* 30 sider.
- Roalkvam, R. 1984. *Utbredelse og bestandsstørrelse hos hekkende rovfugl i Rogaland.* Stavanger Museum årbok- 94. Stavanger: 53-63.
- Roalkvam, R. 1985. *Hubroen (Bubo bubo) i Rogaland.* Vår Fuglefauna 8: 28-32.
- Roalkvam, R. 1985. *Smålomens og storlomens hekkeutbredelse i Norge. Meddelse nr. 15 fra Atlas-prosjektet.* Vår Fuglefauna 8 (1985): 23-27.
- Rogaland fylkeskommune 1992. *Fylkesplan for naturvern 1992-95.* Fylkesrådmannen, planavdelingen.
- Sirdal kommune. 1998. *Viltkartet for Sirdal kommune.*
- Skjærpe, G. 1998. *Vandrefalken i Rogaland.* Falco nr. 2 1998; 106-108.
- Skjærpe, G. 2000. Personlig meddelelse.
- Steinnes, A. 1984. *Flora, vegetasjon og botaniske verneverdier i Fraffjord-Espedal-området.* Rapport til Fylkesmannen i Rogaland.
- Tømmeraas, P. 1994. *Konsekvensundersøkelser på rovfugl og kråkefugl 1982-93 i forbindelse med kraftutbygging i Alta-kautokeinovassdraget.* Rapport.

Figur 2 Oversikt over undersøkte områder.

Figurforklaring: Områdene innenfor de røde rammene er undersøkt, mens arealene innenfor blå rammer og utenfor de røde rammene ble ikke dekket under feltarbeidet.

3.4 Inventering av rovfugl og lom

Værforholdene har stor betydning for inventeringer av fugler. Gunstige værforhold for fugleinventering generelt er svake vinder, god sikt og opphold. Dette har både sammenheng med at det under slike forhold er gode oppdagelsesmuligheter, men også at aktivitetsmønsteret til fuglene er relativt stort da. Generelt sett er morgenen den beste tid på døgnet for inventering av fugler – spesielt om våren da fuglene er sangaktive.

For gruppen **rovfugler**, som i større eller mindre grad er termikkbaserte (svever på oppstrømmende luftstrømmer), er været i relativt stor grad styrende på deres aktivitet. Gode termikkforhold gjør det mulig for rovfuglene å ligge på/stige på luftstrømmene med minimalt energiforbruk. Termikkbaserte trekkfugler som storker og rovfugl utnytter dette optimalt ved at trekket foregår på dager med gode oppdriftsforhold. Arter som kongeørn og fjellvåk er typiske termikkarter, men de fleste dagrovfuglene har gjerne større aktivitet med noe vind og gode oppdriftsforhold. De optimale inventeringsperiodene for rovfugl varierer fra art til art. **Hubro** spores lettest gjennom lytting etter sangaktivitet eller ungetigging. For denne arten er perioden januar-mars (sang) og juni-

<u>5.2.3</u>	<u>Vandrefalk</u>	13
<u>5.2.4</u>	<u>Tårnfalk</u>	13
<u>5.2.5</u>	<u>Dvergfalk</u>	15
<u>5.2.6</u>	<u>Hubro</u>	16
<u>5.2.7</u>	<u>Smålom</u>	17
<u>5.2.8</u>	<u>Storlom</u>	19
<u>5.2.9</u>	<u>Andre arter</u>	19
6	<u>OPPSUMMERING</u>	21
7	<u>REFERANSER</u>	22

APPENDIKS

1 Innledning

På ettervinteren i 2000 startet Fylkesmannen i Rogaland den formelle verneprosessen for å sikre vern av Frafjordheiene. Etter framdriftsplanen legges det opp til en tidsplan over ca. fem år – med vernevedtak i statsråd. Det tas sikte på å verne Frafjordheiene som landskapsvernområde, men det er også aktuelt å opprette naturreservat her (Fylkesmannen i Rogaland 2000).

De første fasene av verneplanarbeidet vil blant annet bli brukt til sammenstilling av verneverdier. I den foreliggende fagrapport utredes forekomsten av hekkende rovfugl og lom i planområdet. Ved siden av å kartfeste alle lokalitetene, er det lagt vekt på å gi anbefalinger om skjermsoner og vurderinger av sårbarhet. I rapporten er det også inkludert noen andre lokalt og regionalt viktige fuglearter som hekker i Frafjordheiene.

Materialet i denne rapporten stammer fra flere skrevne og muntlige kilder, samt fra feltarbeid som ble utført sommeren 2000.

2 Planområde

2.1 Avgrensning

På figur 1 framgår verneplanens geografiske omfang. Planområdet har i grove trekk følgende avgrensning (Fylkesmannen i Rogaland 2000):

- Mot Frafjord, Frafjorddalen og Hunnedalen i sør
- Mot Storå, Degevatnet og Tjodanvatnet i øst
- Mot Lysfjorden i nord
- Mot Espedalen og Vinddalen i vest

2.2 Områdebeskrivelse

Frafjordheiene består i store trekk av hei- og fjellområder i høydelag mellom 600 og 1100 moh. Området blir gjennomskåret av de dominerende dalene Fidjadalen/Blåstøldalen, Røssdalen/Indradalen og Brådlandsdalen. Større og mindre brattberg preger dalene, noe som gjør relativt store arealer lite tilgjengelige for mennesker. De største fjellveggene i planområdet finnes i tilknytning til dalsystemene, samt ved Frafjord/Frafjorddalen, Frafjordhatten og ved Lysefjorden.

Planområdet dekker hovedvassdragene Frafjord-, Dirdal- og Espedalvassdraget, i tillegg til en del mindre vassdrag som drenerer mot Lysefjorden og Frafjorden. Totalt sett utgjør vassdragene flere hundre større og mindre vann.

3 Materiale og metoder

3.1 Utvalg

Rapporten behandler hovedsakelig forekomsten av sårbare og sjeldne rovfugler og lom i Frafjordheiene. Basert på dette utvalget, er følgende arter tatt med:

- Kongeørn
- Dvergfalk, tårnfalk, vandrefalk og jaktfalk
- Hubro
- Storlom og smålom

Fjellvåk er utelatt, da den omtrent ikke har hekket i Frafjordheiene de siste 20 årene. Kattugle er også utelatt, da den er en vanlig art i store deler av Rogaland.

I tillegg til overnevnte arter er det delvis beskrevet forekomster av andre spesielle arter som vurderes å være sjeldne, sårbare og/eller spesielt utsatt.

3.2 Kilder

Følgende **skriftlige** kilder er benyttet i rapporten:

- Viltkart for Sirdal kommune (1998)
- Viltkart for Forsand kommune (1995)
- Viltkart for Gjesdal kommune (1995)
- Rapport fra zoologiske inventeringer i Frafjordheiene 1979 (1979)
- Samlet plan Rogaland 1983. Ornitologi (1983)
- Viltundersøkelser i Tjodanområdet, Rogaland sommeren 1979 (1980)

Det er innhentet supplerende **muntlige** fagopplysninger fra Kim Aksnes, Kjell Grimsby, Kjell Ove Hauge, Jim Lea, John Arvid Ousdal og Gunnar Skjærpe.

3.3 Feltarbeid

Feltarbeid ble foretatt den 17.6, 20.6 (2 personer), 4.7, 5.7 og 20.7. Feltarbeidet var planlagt gjennomført i mai - juni, men ble utsatt pga. sykdom.

Kun deler av planområdet ble undersøkt. Det ble lagt vekt på å foreta feltarbeid der det i dag utøves endel friluftsliv, og der dette forventes å øke vesentlig som en følge av et landskapsvern. Med dette som utgangspunkt, ble hoveddalene Fidjadalen/Blåstøldalen, Røssdalen/Indradalen, Brådlandsdalen og området ved Frafjordhatten prioritert. Store deler av høyfjellet ble ikke inventert, da det erfaringsmessig er få av de aktuelle artene å finne her. Området som ble dekket gjennom feltarbeid framgår av figur 2.

juli (ungetigging) den optimale søketid. En art som *jaktfalk* kan spores i hele hekkeperioden (april-juli), men har spesielt stor aktivitet i forkant av eggleggingen i april. Generelt sett har rovfuglene stor aktivitet i tilknytning til parring og kurtise – noe som da inntreffer de siste ukene før egglegging. Da artene har ulike perioder for egglegging, er det vanskelig å finne en optimal periode for alle artene.

Generelt sett er det bedre å foreta inventeringer på rovfugl i tidlige faser av hekkeperioden enn seint. Dette har blant annet sammenheng med at paret kan forlate lokaliteten dersom hekkingen blir avbrutt pga næringssvikt eller forstyrrelse.

Lommene er på en måte lettere å inventere enn rovfuglene, da de er lettere å oppdage ved hekkeplassene. Problemet med inventering av lom er først og fremst at mange vann må sjekkes opp for å lokalisere hekkevannet. Da både storlom og smålom normalt hekker i vann med holmer i, er det slike vann som må sjekkes opp.

Spesielt smålom, men dels også storlom, fisker i andre vann enn det de hekker i. Dette betyr at fuglene ofte observeres i andre vann enn selve hekkevannet – dvs. i såkalte fiskevann. Det er en vanlig å misforståelse å kople slik forekomst til hekking i samme vann. Lommene er gjerne knyttet til hekkevannene i perioden april-september. Dersom hekkingen avbrytes, kan de forlate lokaliteten tidligere. Dette betyr at også lommene bør inventeres tidlig i hekkeperioden, men det bør utøves varsomhet, da lom er spesielt sårbare for forstyrrelse i denne perioden.

Med bakgrunn i overnevnte forhold, ble det lagt opp til (men ikke gjennomført, se under 3.3) å foreta feltarbeidet så tidlig som mulig etter at områdene stort sett var fri for snø. Dette innebar feltarbeid i perioden april – juni, alt etter hvilke områder som skulle undersøkes. Det ble lagt vekt på å gjennomføre feltarbeidet under gode værforhold.

3.5 Presentasjon

Rapporten er delt i to deler; en generell del og en appendiksdel. Den generelle delen er ment å være åpen og offentlig tilgjengelig. Her gis det stort sett generelle beskrivelser av forekomst, uten at lokalitet er nevnt ved navn. For småfalkene er det gjort et unntak og ført om stedshenvisninger, da denne gruppen ikke vurderes å være like sjeldne, sårbare og utsatt som de andre artene.

I appendiks er alle reiområder/lokaliteter kartfestet. **Disse opplysningene skal være unntatt offentligheten med hjemmel i offentlighetsloven.** Appendiksdelen omfatter følgende:

App. 1	Hekkelokaliteter for rovfugl og lom i hele Frafjordheiene (1: 150 000)
App. 2	Hekkelokaliteter for rovfugl og lom i delområder (1: 50 000)
App. 3	Hekkelokaliteter for rovfugl og lom i delområder (1: 50 000)
App. 4	Hekkelokaliteter for rovfugl og lom i delområder (1: 50 000)
App. 5	Hekkelokaliteter for jaktfalk (1: 50 000)
App. 6	Artsvis omtale – beskrivelser av aktuelle lom og rovfuglarter

På kartene er det markert reirplasser, reiområder (se definisjon neste side) og anbefalte skjermsoner for hekkeplasser til kongeørn, jaktfalk, smålom og storlom.

3.6 Begrepsdefinisjoner

Nedenfor følger en del ikke selvforklarende fagbegreper som benyttes i rapporten.

Art	En gruppe individer som har utseende og genmasse som skiller dem fra andre grupper. Normalt kan ikke forskjellige arter få avkom med hverandre, da de er genetisk ulike. Dersom de får avkom med hverandre, er avkommet uproduktivt.
Bestand	En gruppe individer av en art innenfor et begrenset område.
Botanikk	Læren om plantene.
Habitat	Leveområde for en dyreart
Hei	Et område som er preget av lyng (lynghei) og/eller gress (gresshei).
Kulturlandskap	I videste forstand alt landskap som er påvirket av mennesket. I snevrere og mer vanlig betydning; landbruksdominerte områder.
Reirområder	Inkluderer både områder der reir er funnet og potensielle/sannsynlige fjellvegger der andre reir er plassert.
Revir	Et område som forsvares mot individer av samme art. Begrepet territorium omtaler det samme som revir.
Rødlistearter	Sjeldne, truede og sårbare arter som er oppført på nasjonale lister
Skjermsoner	<i>Her:</i> Soner rundt reirområder og reir der det ikke bør legges til rette for tiltak som kan øke forstyrrelsen av fuglene
Sårbarhet	<i>Her:</i> Artens sårbarhet overfor menneskeskapte tiltak og menneskelige aktiviteter
Vegetasjon	Plantedekket

4 Forvaltning av trua arter

4.1 Rødlister

Arter som er et oppført på rødlister er truede, sjeldne, fåtallige og/eller er spesielt hensynskrevende. Deres status som rødlistede innebærer at de skal gis prioritet av forvaltningen. I forskrift om konsekvensutredning etter plan og bygningsloven er rødlistede arter spesielt nevnt, og funn av slike kan utløse plikt til konsekvensutredning for et planlagt tiltak. Det blir i dag utarbeidet rødlister på nasjonalt og internasjonalt nivå for planter og dyr.

Rødlistekategoriene rødlister er som følger:

- Ex** - arter som er **utryddet** (for det aktuelle land)
- E** - arter som er **direkte truet**
- V** - **sårbare arter** med sterk tilbakegang (kan gå over i gruppen E med fortsatt negativ utvikling)
- R** - arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som er utsatt (**sjeldne**) grunnet liten bestand
- DC** - arter som ikke går inn under E, V eller R, men som **krever spesielle hensyn** og tiltak
- DM** - arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For slike arter er det grunn til **overvåking** av situasjonen

I tabell 1 er det en oversikt over nasjonal rødlistestatus for de aktuelle rovfuglene og lomene som omtales i denne rapporten.

4.2 Internasjonale konvensjoner for forvaltning av trua arter

Norge har undertegnet og forpliktet seg til å følge en rekke internasjonale konvensjoner som omhandler truede dyre- og plantearter. I tabell 1 gis det en oversikt hvilken status de aktuelle artene i Frafjordheiene har i disse konvensjonene.

- **BONNKONVENSJONEN**

Dette er en global avtale som går på beskyttelse av trekkende arter av ville dyr. Konvensjonen trådte i kraft den 23.06.1979 og pr. 01.10.1998 hadde 56 land undertegnet avtalen (DN 1999).

Artene som er aktuelle i denne konvensjonen er oppført på to forskjellige lister:

Liste I: Omfatter trekkende arter der hele arten eller delpopulasjoner står i fare for utryddelse.

Liste II: Omfatter trekkende arter som ikke er truet av utryddelse, men som trenger internasjonalt samarbeid for å sikre tilstrekkelig vern.

• **WASHINGTONKONVENSJONEN (CITES)**

Dette er en global konvensjon om internasjonal handel og transport med truede arter og deres produkter. Avtalen har som målsetting å regulere handelen slik at ikke ukontrollert etterstrebelse fører til utryddelse eller sterk desimering av ville bestander. Konvensjonen trådte i kraft 03.03.1975 og pr. 01.12.1998 har 145 land underskrevet den (DN 1999).

Artene som er aktuelle i denne konvensjonen er oppført på tre forskjellige lister:

Liste I: Omfatter sterkt truede arter som utsettes for handel

Liste II: Omfatter mindre truede arter der den internasjonale handel må begrenses for å sikre artens langsiktige overlevelse.

Liste III: Omfatter arter og deres produkter som det enkelte medlemsland ønsker skal inkluderes av CITES bestemmelsene. I praksis behandles disse artene på samme vis som arter på liste II.

• **BERNKONVENSJONEN**

Bernkonvensjonen har som formål å verne om europeiske planter og dyr og deres livsmiljø. Konvensjonen legger spesielt vekt på beskyttelse av truede og sårbare arter, samt sjeldne naturtyper. Konvensjonen trådte i kraft 19.04.1979 og pr. 16.09.1998 har 38 land sluttet seg til avtalen (DN 1999).

Artene som er aktuelle i denne konvensjonen er oppført på tre forskjellige lister:

Liste I: Omfatter ca. 700 plantearter som medlemslandene skal underlegge strengt vern, dvs. totalfredning.

Liste II: Omfatter ca. 700 dyrearter som medlemslandene skal beskytte mot fangst, jakt og innsamling. Medlemslandene er forpliktet til å gi disse artene strengt vern og sikre deres leveområder.

Liste III: Omfatter de fleste av de europeiske dyreartene som ikke omfattes av liste II. Utnyttelsen av disse artene skal reguleres slik at bestandene ikke blir truet.

Tabell 1 Forvaltningsstatus for de aktuelle fugleartene

ART	Internasjonale konvensjoner			
	RØDLISTE	BONN	BERN	CITES
Storlom	DC	II	-	-
Smålom	DC	II	-	-
Kongeørn	R	II	II	II
Vandrefalk	V	II	I	I
Jaktfalk	V	II	I	II
Tårnfalk	-	II	II	II
Dvergfalk	-	II	II	II
Hubro	V	-	II	II

4.3 Bestander og sårbarhet

I tabell 2 er det gitt en oversikt over bestandsstatus, utvikling og sårbarhet for de aktuelle artene som omtales i denne rapporten. Opplysningene er delvis basert på kilder – dels på eget skjønn.

Tabell 2 Bestandsestimater og sårbarhet for de aktuelle arter i Frøffordheiene

Tegnforklaring: kolonne 4: - = negativt bestandsutvikling, + = positiv bestandsutvikling, 0 = stabil bestand, v = varierende bestand. Kolonne 5: Inndelt fra lav (*) til meget høy (****) sårbarhet overfor menneskelig forstyrrelse

Art	Bestandsestimater		Trend		Sårbarhet	Spesielt sårbare perioder
	Norge	Rogaland ¹⁾	Norge	Rogaland		
Storlom	5 000 - 10 000	60-70	-/-		****	April - juni (juli)
Smålom	2 000 - 5 000	40	-/-		****	April - juni
Kongeørn	700 - 1 000	40	0/0		****	Februar - juni
Vandrefalk	150 - 200	50-75	+/+		**	April - primo juni
Jaktfalk	300 - 500	15	0/0		**	Mars - primo juni
Tårnfalk	2 000 - 4 000	150 - 250	v/v		**	April - juni
Dvergfalk	3 000 - 8 000	130	0/-		**	April - juni
Hubro	1 000 - 3 000	150	0/-		*** (*)	Februar-mai

- 1) NOF (1999)
- 2) Tysse, upublisert materiale
- 3) Roalkvam (1985)
- 4) Haftom (1971)
- 5) Nor disk Ministerråd (1997)

Artenes sårbarhet baserer seg på hvordan de tolererer menneskelig forstyrrelse og endring av naturmiljøet nær reirplassen. Arter som er spesielt sårbare skyr reiret raskere enn arter som tolererer mer forstyrrelse. Generelt sett er det de tidlige faser av hekkeperioden som er mest kritiske. Mye forstyrrelser før egglegging kan ofte føre til at paret ikke går til hekking. Tilsvarende er det kritiske perioder under ruging og når ungene krever oppvarming fra foreldrene. Dersom en rugende/varmende fugl blir skremt opp fra reiret, kan dette resultere i ett av følgende:

1. Den skyr reiret og avbryter rugingen
2. Egget eller ungen blir tatt av ravn eller kråke (noe som ikke er uvanlig ved forstyrrelse)
3. Egget blir eksponert for kulde så lenge at fosteret dør
4. Ungen blir eksponert for kulde (eller for sterk varme) og dør

Gjentatte forstyrrelser av sensitive arter (som raskt forlater reiret ved forstyrrelse) får ofte svært uheldige følger. Turstier som legges for nær slike reir fører gjerne til hyppige forstyrrelser. Dersom dette skjer i artenes sensitive perioder, kan dette ofte føre til avbrutt hekking. Arter som jaktfalk og kongeørn er gjerne utsatt for forstyrrelser knyttet til påskeutfart. Det er en rekke eksempler på at produksjonen hos en såpass sensitiv art som kongeørn svinger i takt med påskeutfarten (Odd Frydenlund-Steen, pers. medd.). Der fjellveggene er små og buffersonen er liten er dette et spesielt problem.

5 Resultater

5.1 Værforhold

Bortsett fra tåke i lavereliggende daler den 20.6 og 4-5/7, var værforholdene gode under feltarbeidet. I tabell 3 er det en oversikt over værforholdene under feltarbeidet.

Tabell 3 *Værforhold under feltarbeidet i Frafjordheiene.*
Opplysninger om værforhold er basert på feltregistreringer. Sikt er delt opp i god sikt (G), middels sikt (M) og dårlig sikt (D). Tilsvarende inndeling er gjort på termikk, som er oppført da det har relevans til rovfuglenes aktivitet.

Dato	Temperatur (09.00)	Skyer	Nedbør (mm)	Sikt	Termikk
17.06	9	0/4	-	G	G
20.06	15	0/4-3/4	lokale ettermiddsbyger	G-M	G
04.07	15	0/4-2/4	-	G-D ¹	G-D ¹
05.07	11	0/4-2/4	-	G-D ¹	G-D ¹
20.07	14	1/4-2/4	-	M-T	G

1) Varierende forhold pga tåke i de lavereliggende deler av planområdet

5.2 Artsvis omtale

Nedenfor presenteres de aktuelle artene lokalitetsvis. Nummereringen samsvarer med appendiks 1-4, der alle lokalitetene er vist på kart. Det foreligger opplysninger om en hekkeplass for **fjellvåk** i Frafjordheiene, men da denne arten ikke har hekket her de siste tiårene, er den utelatt i oversikten. Under gode smågnagerår (som i 1978) hekket det tidligere trolig flere 10 -20 par av fjellvåk i Frafjordheiene. Dersom smågnagerbestanden skulle ta seg opp igjen, er det mulig at arten kan etablere seg igjen her. Foreløpig er det lite som tyder på at gnagerbestanden kan nå samme høyder som i 1978.

For hver lokalitet er det gitt generelle opplysninger om hekkestatus. Det er også gitt vurderinger om aktuelle trusler, sårbarhet overfor menneskelige aktiviteter/tiltak, samt hvordan de bør forvaltes.

5.2.1 Kongeørn

Totalt seks par deler Frafjordheiene mellom seg, men kun tre av dem er kjent å ha reirplasser innenfor planområdet (se appendiks 1). Området vurderes å være godt dekket for denne arten, men det utelukkes ikke at et til nå ukjent sjette par kan ha territorium og reirplasser innenfor planområdet. Det ble under feltarbeidet forsøkt å spore opp dette **potensielle** paret, men verken ørner eller reir ble registrert.

Lokalitet 1**Hekkestatus:**

Det har vært etablert forekomst av ørn her i flere tiår, men kun en reirplass er funnet. Etter at reirplassen ble funnet i 1979, har ørnene ikke benyttet denne. Basert på observasjonsmønster og reirmuligheter i området, er det identifisert et reiområde der andre reir med all sannsynlighet er lokalisert (se appendiks 1 og 2). Hekket trolig ikke i 2000.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Det aktuelle reiområdet ligger nær tursti, og ørnene er trolig reelt utsatt for forstyrrelse her. Hovedtrusselen for paret er generelt friluftsliv – både ovenfor og nedenfor reirplassene. For reiret som er lokalisert, er det først og fremst forstyrrelse under fjellveggen som er aktuelt. Det er forøvrig mye som tyder på forstyrrelsesfrekvensen fra turgåere vil øke ved reiområdene til ørnene. Det må ikke legges til rette for aktiviteter og leding av ferdselen nærmere reiområdene. Aktiviteter som fjellklatring og juvvandring må unngås.

Lokalitet 2**Hekkestatus:**

Ørnene har hatt tilhold her i flere tiår, men det foreligger ikke produksjonsdata før i 1999, da en unge kom ut. Tre reirplasser er lokalisert, men paret har trolig flere å velge mellom (innenfor reiområdet – se appendiks 3). Hekket ikke i 2000.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Reirplassen som ble benyttet i 1999 (østligste reir, se appendiks 3) er potensielt utsatt for forstyrrelse fra friluftsliv, da den ligger relativt nær en ferdselsåre. En dreining av aktiviteten mot denne reirplassen kan få negative følger for bruken av reirplassen/produksjonen. De to andre lokalitetene er generelt svært sårbare for forstyrrelse fra nedsiden av reirveggene, da de ligger lavt i landskapet.

Lokalitet 3**Hekkestatus:**

Et territorium som har huset ørn i flere tiår. Flere reirplasser er kjent, og paret har hatt jevnt god produksjon på 80- og 90-tallet. Vellykket hekking i 2000.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Reirplassene ligger relativt langt fra fast bosetning, og er i dag ikke særlig berørt av friluftsliv. Ørneparet er imidlertid sårbare for forstyrrelse fra oversiden av reiområdene, noe som tilsier at det **absolutt ikke** må legges til rette for ytterligere hyttebygging eller turstier på fjellet over reiområdet.

5.2.2 Jaktfalk

Totalt tre par/territorier er kjent fra området. Parene skifter mellom å bruke alternative reirplasser (ravneir), og det er ikke fullstendig oversikt over reirplasser.

Lokalitet 1

Hekkestatus:

Et etablert par som har hatt god ungeproduksjon på 90-tallet. Paret skifter mellom noen få reirplasser. Paret hadde ikke vellykket hekking i 2000, men gjorde tidligere hekkeforberedelser.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Paret er generelt sårbar for forstyrrelse, selv om det ikke er dokumentert at menneskelig forstyrrelse har innvirket negativt på produksjonen. **Fjellklatring** er imidlertid en aktivitet som kan true falkene, og i 2000 ble det observert permanent klatreutstyr i den ene reirveggen. Reirene til dette paret har tidligere vært utsatt for faunakriminalitet, og det kan ikke utelukkes at klatreutstyret er benyttet til dette formålet. Paret er spesielt utsatt i april, da skigåing under reirområdene kan slå negativt ut. Det må ikke legges til rette for turstier eller ytterligere hyttebygging ved reirområdene (se appendiks 4).

Lokalitet 2

Hekkestatus:

Det foreligger ikke opplysninger fra dette området de siste 10-15 år, men ca. 1980 hekket jaktfalk i en anvist fjellvegg. Denne fjellveggen ble sjekket opp i 2000, men veggen er ikke vurdert å kunne huse hekkende jaktfalk. Imidlertid ble et ravneir funnet i en nærliggende fjellvegg, og trolig er dette reirveggen som falken har benyttet. Det må grundige undersøkelser i et stort område for å spore opp eventuelle andre reirplasser.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Dersom jaktfalken fremdeles hekker ved lokaliteten, er det først og fremst **skigåing** i perioden mars-mai som vurderes som en trussel for paret. Lokaliteten vil også være utsatt/sårbar for turgåing på barmark.

Lokalitet 3

Hekkestatus:

Det foreligger kun konkrete hekkedata fra 1991. To reirplasser er kjent. Lokalitetene er kun sporadisk sjekket opp på 90-tallet, og ble ikke sjekket i 2000. Det er derfor mangelfull kunnskap både om reirplasser og bruken av disse.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Begge reirplassene ligger utsatt til for forstyrrelse fra skigåere. Den vestlige lokaliteten ligger også nær en mye brukt helårs tursti, noe som gjør at den er spesielt utsatt. Falkene fikk imidlertid ut 3 unger her i 1991, noe som tyder på en bra tilpasning.

5.2.3 Vandrefalk

Denne arten er i Rogaland først og fremst knyttet til kysten og til fuglerike kulturlandskap i innlandet. Bestanden har vært på sterk oppgang i Norge det siste tiåret, etter at arten var nesten utryddet på 70- og 80-tallet. Lokaliteten i Frafjordheiene er kanskje den eneste innenfor planområdet, men det kan ikke utelukkes at det vil bli ytterligere etableringer dersom den positive bestandsutviklingen fortsetter.

Lokalitet 1

Hekkestatus:

Dette paret er trolig eneste lokaliteten som finnes i Frafjordheiene. Paret har hatt tilhold på samme lokalitet i løpet av 90-årene. Det er sannsynlig at arten var borte fra lokaliteten på 70- og 80-tallet, da det ikke foreligger observasjoner fra denne perioden. Det foreligger ingen produksjonsdata fra lokaliteten, men unger er sett ved noen få anledninger.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Det er lite som tyder på at lokaliteten i dag er utsatt for menneskelig forstyrrelse. Fjellklatring og basehopping kan være potensiell trusler, men ellers er det lite som tyder på at generell turgåing vil øke i området.

5.2.4 Tårnfalk

Lokalitet 1

Hekkestatus:

Frafjorddalen. En fast reirplass for arten. Det foreligger ingen produksjonsdata fra lokaliteten.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Lokaliteten ligger relativt lavt i fjellvegg, men over en lite tilgjengelig rasmark. Her den ligger er den neppe utsatt for menneskelig forstyrrelse, og det er trolig få relevante trusler bortsett fra faunakriminalitet.

Lokalitet 2

Hekkestatus:

Frafjorddalen. Fast hekkeplass. Ingen konkrete data om ungeproduksjon, men unger er sett flere ganger. Reirplassen ligger nær toppen av fjellet.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Lokaliteten ligger utsatt til for menneskelig forstyrrelse fra toppen av fjellet. Det bør derfor ikke legges opp til turstier oppå reirfjellet. Fjellklatring kan være en potensiell trussel her.

Lokalitet 3:**Hekkestatus:**

Området ved Frafjordhatten. Tårnfalk ble observert skrikende her i 1979 (Roalkvam 1979), og på 80-tallet er arten sett flere ganger her. Det er derfor sannsynlig at tårnfalken har en fast reirplass i fjellet over vannet her.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Paret er noe utsatt for menneskelig aktivitet fra stien på nedsiden av fjellet, men på grunn av høydeforskjellen mellom stien og reirveggen, vil fuglene trolig tolerere aktiviteten her. Lite ferdsel i dette området i dag.

Lokalitet 4:**Hekkestatus:**

Område ved Frafjordhatten. Hekket i denne fjellveggen i 2000. Reirplassen ble ikke lokalisert, men det ligger relativt høyt oppe. Ingen tidligere opplysninger

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Paret vurderes å være relativt lite påvirket av menneskelig aktivitet fra stien under fjellveggen, da avstanden til reirområdet er stor.

Lokalitet 5:**Hekkestatus:**

Røssdalen. Hekket her i 2000, og det foreligger observasjoner også fra 80-tallet i tilknytning til veggen. Trolig alternerer paret med andre reirplasser i dalen, da den er registrert i fjellveggen i nærheten. Ingen produksjonsdata foreligger.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

På grunn av reirveggens plassering i dalen, er den ikke utsatt fra forstyrrelse fra turstien nedenfor. Det er også lite trolig at falkene er forstyrret av menneskelige aktiviteter ovenfra, da fjellveggen ligger utenfor vanlige ferdselsruter.

Lokalitet 6:**Hekkestatus:**

Vinddalen. En reirplass som tilsynelatende er brukt mer sporadisk. Trolig alternerer paret med andre reirplasser i dalsystemet. Ingen produksjonsdata. Hekket ikke her i 2000.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Reirveggen ligger noe tilbaketrukket og høyereliggende i dalen, og det er trolig kun sporadisk menneskelig aktivitet her. Det bør imidlertid ikke etableres nye stier under fjellveggen, da dette vil kunne ha forstyrrende virkning. Det bør heller ikke legges til rette for hyttebygging i dalen.

Lokalitet 8**Hekkestatus:**

Lysefjorden. Hekkeplass ifølge viltkartet. Ingen data om bruk og produksjon foreligger.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Dersom ikke lokaliteten er feilplassert på viltkartet, ligger den svært nær Lysefjorden. Dette vil gjøre den utsatt for forstyrrelse herfra. Basehopping fra Kjerag kan ha/ha fått negativ innflytelse på forekomsten her, men dette er foreløpig kun spekulasjon.

Lokalitet 9**Hekkestatus:**

Blåstøldalen. Hekket her i 2000 – ingen opplysninger fra tidligere.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Lokaliteten ligger relativt nær SFT rute mellom Langavatn og Blåfjellenden. Paret varslet først når observatøren oppdaget falkene fra stien, men sluttet deretter relativt raskt å skrike. Dette indikerer at paret til en viss grad tolererer menneskelig aktivitet i ungeperioden. Skrikingen var såpass fjern at det neppe lokker andre enn spesielt interesserte til å gå vekk fra stien.

Lokalitet 10**Hekkestatus:**

Hunedalen. Hekket her i 2000 – ingen opplysninger fra tidligere.

Sårbarhet, trusler og forvaltning:

Lokaliteten ligger relativt nær riksveien, men er lite utsatt for forstyrrelse herfra - verken fra turgåere eller biler. Paret blir imidlertid forstyrret av menneskelig aktivitet fra "gamleveien".

5.2.5 Dvergfalk

Arten ble ikke funnet under feltarbeidet, men det foreligger opplysninger om tre lokaliteter innenfor planområdet.

Lokalitet 1**Hekkestatus:**

Samme reirvegg som tårnfalken bruker, men artene hekker trolig ikke samtidig. Ingen produksjonsdata foreligger, men dvergfalken har blitt sett her flere ganger på 80- og 90-tallet. Unger registrert ved noen anledninger.